

Jesu kjortel skal stilles ut

RESYMÉ:

Jesu kjortel – den soldatene trakk lodd om – fins fremdeles. Den befinner seg i Frankrike. Den har større blodflekker som stemmer overens med dem på Likkleidet i Torino, samme blodtype, mange felles pollen med dette og med Sudariet i Oviedo (hodekleidet som lå for seg selv i graven). Den har til og med pollen fra arter som bare fins i Israel! En kan følge kjortelens historie tilbake til ca. 590. I år 800 kom den trolig til Vest-Europa fra Konstantinopel med keiserinne Irene. Kjortelen kalles på fransk *La Tunique d`Argenteuil*. NB: Den skal stilles ut - for første gang siden 1984 - i perioden 25. mars til 10. april 2016 i Paris.

Jesu kjortel? – Nei, vet du hva! Skrøner du? Skal vi få servert enda mer bløff fra de katolske skjulte gjemmer? – Absolutt ikke. Jeg mener bestemt at den kjortelen finnes! Her forholder jeg meg til vitenskapelige undersøkelser. Kjortelen skal stilles ut til våren. Så det kan jo være du må dra av gårde likevel for å se noe så spesielt, neste utstilling er om 50 år! Men les nå dette først ..

Det hender at jeg blir spurt om å nevne ei bok eller to som har gjort et særlig inntrykk på meg. En av dem jeg da alltid trekker fram, er romanen "Men jeg så ham dø". På engelsk er tittelen *The Robe* (norsk: *Kappen*), og den ble utgitt i 1942. Boka er også blitt filmet, med selveste Richard Burton i hovedrollen. Der spiller han den romerske offiseren Marcellus som var med på å korsfeste Jesus. Det var Marcellus som vant da soldatene kastet lodd om kjortelen hans. En rørende og spennende bok! Men hør nå: Virkeligheten er enda mer spennende ..

Rydding i kirkens hus

En spesiell organisasjon ble stiftet i Paris i 2004. Denne fikk oppgaven: Finn fram til viktige relikvier i Den katolske kirke og undersøk om de er ekte eller ikke! Du verden, da var det jo mange å ta av. Så det kunne være på tide "å rydde litt i kirkens hus". Særlig mange gjenstander knyttet til hellige menn og -kvinner var ankommet landet på 1200-tallet. Det var i korstogenes tid, og dessuten kjøpte den fromme kong Ludvig IX opp slike objekter i stor stil. Til og med bygget han det fantastiske Sainte-Chapelle på en øy i Seinen for å oppbevare dem. Siden er det meste blitt stjålet, ødelagt og spredt for alle vinder.

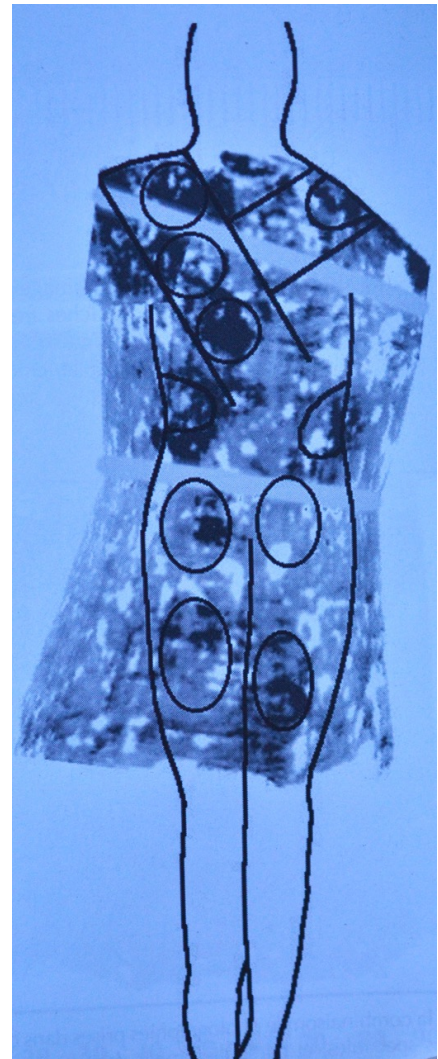
Marion & Lucotte

Den nye organisasjonen ble ledet av to franske vitenskapsmenn. Det var professor André Marion, en fysiker ved det kjente optiske instituttet i Orsay (Institut d'optique Orsay) i Paris og professor Gérard Lucotte, verdensberømt genetiker ved l`Université Paris-Sud. De rettet raskt sin oppmerksomhet mot den såkalte *La Tunique d`Argenteuil*, Tunikaen i Argenteuil (utt.: ardjentæj), som var oppbevart i St. Denis-katedralen i en bydel nord i hovedstaden. Denne kom trolig til byen allerede i år 800 og går for å være Jesu kjortel (tunika er det latinske ordet for kjortel). Keiserinne Irene av Konstantinopel skal ha hatt den med som en kroningsgave til den store keiseren i vest, Karl den Store. Mange pilegrimer fra hele Europa,

konger og lekfolk, kom for å se kjortelen da den ble offentlig kjent gjennom flere historieskrivere på 1100-tallet. Etter at den ble undersøkt og godkjent av en kirkelig kommisjon i 1647, kom flere bølger av pilegrimer. Nye trykte tekster dukket opp, bl.a. av abbeden de Gaumont og historikeren Gerberon. Vitenskapelige tester ble utført både på slutten av 1800-tallet og utover i 1930-årene: Kjortelen var av saueull og vevd i ett stykke. Den hadde blodflekker. Fargestoffet var det samme som hadde vært benyttet i egyptiske likkleder på Jesu tid.

Blodflekker!

I 1998 hadde vitenskapsfolk fra Orsay-instituttet sammenliknet mønsteret av blodflekker på tunikaen med dem som fins på Likkledet i Torino. De laget realistiske og databaserte geometriske modeller av hvordan tunikaen ville ha sett ut om den hadde blitt båret av en mann med samme kroppsfasong som mannen der er avtrykk av i Likkledet. Resultatene ble forbløffende: Forskning med avansert utstyr over tid (high-definition og infrarød imaging, skannere, mikrodensitometer og CCD digitalt kamera) viste at blodflekkene på tunikaen hadde nøyaktig samme form som dem på Likkledet. Ved å legge dem over hverandre, måtte vitenskapsfolkene trekke den konklusjon at begge kleder var flekket til av den samme blødende mannen. Avslitte merker av skinnen på særlig venstre skulder og nedover ryggen viste at han hadde båret noe tungt mens han hadde tunikaen på seg, et ca. 20 cm bredt objekt: Var dette tverrstokken til et kors? Kunne denne mannen virkelig ha vært Jesus fra Nasaret? Det er bekreftet at tunikaen er produsert av en horisontal vevstol med størrelse og vidde tilsvarende i bruk på Jesu tid. Vevingen er utført med en såkalt Z-vri, noe som også antyder at kjortelen er blitt laget i Midt-Østen. Fargen på stoffet er laget av krapp, en fargeplante av maurefamilien (*Rubia tinctorum*) som vokser i Midt-Østen og hvis rotstokk ble vanlig benyttet til slike formål i oldtiden. Det viste seg at fargingen var blitt utført før stoffet ble vevet og at alun(beis), et fargestoff beslektet med jern, også var brukt for å få kjortelen slik en ønsket. Begge disse metodene var vanlige i det 1. århundre.

Her vises overensstemmende ansamlinger av blod, type AB, på Likkledet i Torino og på Kjortelen i Argenteuil (figuren her er ikledd en slik kjortel).

Pollentester

På grunn av disse oppsiktsvekkende resultatene, ble interessen for tunikaen stadig større i hele det vitenskapelige miljø. Endelig, i 2004 utførte Institutt for Genetisk Molekylær Antropologi i Paris tester på tunikaen. Under restaureringsarbeid ett år tidligere var den blitt rengjort med en spesiell støvsuger. Vitenskapsfolkene besluttet derfor å analysere de små

partiklene som var blitt suget opp av denne. Ved å bruke et Scanning Elektron Mikroskop (SEM), oppdaget de 115 pollenkorn fra i alt 18 plantearter. De mest vanlige var fra en spesiell art av brennesle fra Syria og Libanon (*Urtica fragilis*; 41 stk.) og et krypende lite tre som vokser i Midt-Østen (*Prosopis farcta*, kalt syrisk mesquite, 13 stk.). De fleste av pollenkornene ellers tilhørte arter som tidligere var blitt oppdaget på Likkledet i Torino (6 arter) og Sudariet i Oviedo (hodetørkledet som ble funnet i graven og som befinner seg i Oviedo i Nord-Spania; 7 arter). Blant disse var libanesisk sedertre (*Cedrus libani*) og en nesleplante som fins rundt Middelhavet (*Parietaria judaica*). Men den viktigste oppdagelsen var to arter, begge trær, som er endemiske ("eneste voksested") for Israel: en terebinte (*Pistacia palaestina*) og en tamarisk (*Tamarisk hampeana*). Interessant nok: Deres pollenkorn er også oppdaget på Torinokledet og Sudariet i Oviedo.

Dermed kunne en slå fast: Ikke bare var der en bemerkelsesverdig link mellom Likkledet, Sudariet og Tunikaen, men en satt igjen med et nærmest ugjendrivelig bevis på at kjortelen i Argenteuil en gang hadde hatt sitt oppholdssted i Israel.

Blodtype AB

Det er også blitt bekreftet at blodflekkene på kjortelen er av blodtypen AB, det samme som på de to andre kledene. Det var i 1985, utført av en doktor i hematologi fra Saint-Prix. Men der var enda mer: Ved å bruke elektronmikroskop, oppdaget Lucotte at kjortelen en gang har vært helt tildekket ("entirely covered in blood") med blod. Mannen som har båret den, må ha vært ille tilredt. Han fant også ut at eieren av kjortelen hadde hatt en uvanlig høy konsentrasjon av urea i blodet. Sammen med Dr. Fredrick Zugibe, anatomisk patolog fra USA, kjent for sin forskning på Likkledet i Torino gjennom 50 år, kom han til at mannen må ha vært svært dehydrert (han hadde svettet sterkt). Urea dannes ved nedbryting av proteiner i kroppen. Zugibe, som også var en av dem som best kjente til *hematidrosis*, en dramatisk kroppstilstand der en svetter blod og som kan forekomme når et menneske ser mot en uunngåelig død, mente dette var enda en indikator på at kjortelen kunne ha vært båret av Jesus. Lukas, som var lege, er interessant nok den eneste blant evangelistene som forteller dette (Luk. 22,44). Blodcellenes fasong hos mannen indikerte også en sterk tilstand av trauma. Genetikeren i Lucotte måtte også prøve å foreta en DNA-test: Han kom så langt at han fant fram til XY-kromosomer, altså: Blodet stammet fra en mann. Videre undersøkelser av "genetiske markører i den spesielle haplogruppen j2", der jøder fra Midt-Østen har den sterkeste konsentrasjonen, var også med på – igjen - å peke ut dette området som kjortelens opphav.

Historien

Kjortelen har en svært dramatisk historie! I vår tid er den stilt ut i 1894, 1934 og i 1984. I det hellige år 2000 kunne den bare ses gjennom en glasskjerme. Men nå, for å markere "Nådens år" som pave Francis har erklært fra 8. desember 2015 av, kunne fader LaLanne, biskop av Pontoise og "Vokter av Den hellige tunika av Argenteuil", kunngjøre at kjortelen på ny vil bli stilt ut for publikum! Imidlertid skal dette bare være i en kort tidsperiode, fra 25. mars til 10. april 2016. Utstillingen foregår i St. Denis-katedralen, bygd i 1866. St. Denis er Paris' skytthelgen, han var biskop og led martyrdøden der ca. år 250. En mengde steder i landet er oppkalt etter ham.

St. Gregor

Det første sikre bevis vi har for kjortelen i Argenteuil, stammer fra St. Gregor av Tours. Han skrev frankernes første historie, *Historia Frankorum*. I boka *Martyrenes ære* fra ca. 580

forteller han at "den velsignede kjortelen som var båret av Jesus, ble kastet lodd om og som ikke hadde søm, befinner seg i den lille byen Galatia, i en kirke oppkalt etter de hellige erkeengler". Denne skulle ifølge ham være 150 mil fra Konstantinopel. I en skjult krypt var den oppbevart i en trekiste, og til tider var den gjenstand for ære og tilbedelse. Sannsynligvis mener han byen Germia, som hadde en slik kirke. 10 år senere skriver en anonym fransk historiker, kalt Fredegar, om kjortelen at den befant seg i en kiste i byen Zafad og at den ble fraktet til Jerusalem i anledning en seremoniell prosesjon. Noen mener at dette er Safed, nær Genesaretsjøen. Etter at perserne hadde erobret Jerusalem i 614, skal kjortelen ha blitt forflyttet til Konstantinopel hvor den ble plassert i det skjønne Boukoleon-palasset. Ovenfor har vi fortalt om keiseren i det tysk-romerske rike, Karl den store, som fikk kjortelen i sin besittelse. Fortellingen videre er at han siden skal ha overlatt den til sin datter Theodrades varetekt. Hun var abbedisse i Klosteret til Vår Frues miskunn av Argenteuil. Under normannernes invasjon og Paris' erobring i år 841 forseglet nonnene tunikaen bak en vegg, hvor den ble værende inntil midten av det 12. århundre. Da den ved et tilfelle dukket opp igjen, ble det også funnet medfølgende et brev på latin som gjorde det mulig å rekonstruere noe av kjortelens historie, da knyttet til keiser Karl. På denne tiden hadde klosteret kommet under benediktinerne av St. Denis' forvaltning, og disse viste den fram for kong Ludvig VII. Senere fikk den fromme Sankt Ludvig (som nevnt tidligere var det han - Ludvig IX - som bygde Sainte-Chapelle) se kjortelen privat i 1255 og på nytt 1260.

Mer dramatik

Tidene ble urolige: I 1544 befestet kong Francis I landsbyen Argenteuil for å beskytte tunikaen fra å bli stjålet. Noen år senere, i 1567, gikk protestantiske opprørere til angrep, plyndret og brente. Abbeden Lucas nektet å røpe hvor han hadde gjemt bort tunikaen og ble hengt fra vinduet av sin celle i klosteret. I den mer fredelige tiden som fulgte, ankom til kjortelen så vel kong Henry III av Frankrike som dronning Maria de` Medici og selveste kardinal Richelieu. Også under Den franske revolusjon i november 1793 var tunikaen i stor fare: Soknepresten i Argenteuil var redd for at den skulle bli konfiskert av myndighetene. Dessuten var den anti-kirkelige mobben svært aggressiv. Han klippet derfor kjortelen opp i flere mindre stykker, noen begravde han, andre overlot han til enkelte soknebarn for at de skulle ta vare på dem. Etter at presten hadde vært fengslet i to år, prøvde han å oppspore stykkene og sy dem sammen igjen. Men noen av delene ble aldri funnet, men fire små fragmenter fins fremdeles i byens store katedral Notre Dame. Flere ganger er mindre deler av Kjortelen blitt klippet av og levert som relikvier til andre kirker. Dessuten har tallrike munkers forsynt seg med en liten "hellig bit". Paver forlangte mer: Pius IX fikk et 20 cm langt stykke i 1854. Men ryggdelen er bevart som ett stykke, 122 x 110 cm, et annet som er sydd på og det helt korrekt, er 60 x 40 cm. En del mindre stykker er også påsydd etter den famøse oppklippingen under revolusjonen.

I moderne tid har tunikaen blitt vist fram omtrent hvert 50. år. Derfor er utstillingen i 2016 spesiell. Kjortelen ble faktisk stjålet i 1983 og så gjenfunnet. Året etter ble den som nevnt stilt ut, og ca. 80 000 pilegrimer kom for å se den. I 2016 er det dessuten 150-års jubileum for St. Denis-basilikaen og 50-års jubileum for etableringen av bispedømmet av Pontoise. Fader Guy-Emmanuel, bestyrer av katedralen, forventer dobbelt så mange pilegrimer som sist. (Den gamle kjortelen i den tyske byen Trier, som sist ble stilt ut i 1996 og 2012, og som en kan følge tilbake til i alle fall 1200-tallet, er svært mye dårligere dokumentert og får bli presentert en annen gang. Likkledet i Torino og Sudariet i Oviedo har jeg skrevet om før i Norge i dag.)

Hva sier Bibelen?

La oss nå gå motsatt vei til slutt og prøve å finne ut om kjortelen som Jesus eide og som det ble kastet lodd om, virkelig kan være slik som den i Paris. Da må vi se på hva Bibelen kan fortelle om jødisk påkledning, og ikke minst må vi studere betegnelsene på klær i den greske grunnteksten:

*I Esra 9,3 (GT) hører vi om ham som ble så oppbrakt at han flerret kjortel og kappe. Ellers ser vi at ordene "kappe" og "kjortel" er brukt mange ganger.

*Alle de fire evangelistene forteller at soldatene kastet lodd om klærne til Jesus. Bare Johannes-evangeliet 19,23f. forteller det hele mer eksakt: "Da soldatene hadde korsfestet Jesus, tok de klærne hans [gresk: himatia] og fordelte dem på fire, en del til hver soldat. De tok også kjortelen [gresk: kjitåna]. Men den var uten sømmer, vevd i ett stykke ovenfra og helt ned. Da sa de til hverandre: "La oss ikke rive den i stykker, men kaste lodd om hvem som skal ha den."

*Interessant i denne forbindelse er Jesu ord i Matteus, 5,40: "Vil noen saksøke deg og ta skjorten [gresk: kjitåna] din, la ham få kappen [himation] også." Her har åpenbart oversetterne forsøkt å "modernisere" utsagnet og kalt ordet "kjitåna" (kjortel) for "skjorte", - ok, men dette ble litt mislykket, for det er jo ikke så mange som bruker "kappe" heller ..

*I Matteus 10,10 står det om disiplene at de ikke skal ha med to sandaler og to kjortler [kjitånas].

*I Lukas 3,11 oppfordres det til at den som har to kjortler [kjitånas], skal dele med den som ingen har.

Av disse skriftstedene kan vi slutte at jødiske menn bar kjortel og kappe.

*Både Matteus 27,28 og Markus 15,20 sier at soldatene hånte Jesus og hengte på ham en rødaktig soldatkappe (gresk: kjlamyda; porfyran). Denne tok de så av ham og "kledde ham i hans egne klær. Så førte de Jesus ut for å korsfeste ham". På den greske grunnteksten er ordet "himation" brukt for uttrykket "klær", jf. flertall av "himation", nevnt under avsnittet "kappe" og annetsteds.

Går vi videre og konsulterer det store og autoritative verket *The Oxford Handbook of Jewish Daily Life In Roman Palestine* (ed. C. Hezser, 2010), ser vi at det har bidrag fra hele 32 ledende jødiske fagfolk på de forskjelligste områder. Vi legger også merke til at mindre håndbøker om emnet stort sett bekrefter de opplysningene som der kommer fram, så derfor kan vi konkludere med følgende:

En jødisk mann på Jesu tid hadde følgende klær:

*Undertøy, ei lita bukse (ifølge rabbinsk litteratur kalt epikarsin, trolig tatt fra gresk, eller saq, et lite skjørt). Denne var enten knyttet rundt livet eller fra siden og opp på motsatt skulder.

*Kjortel (på hebraisk kalt haluk, også i Hezser kalt med det greske ordet **kjitån**) vanligvis av vevd ull, noen ganger av lin: Denne "var laget av to identiske rektangulære tøyestykker som var sydd sammen" (Hezser). Av dette ser vi at Jesu kjortel var spesiell – og trolig en dyr gave? Vi skjønner noe av grunnen til at soldatene trakk lodd. Kanskje de ville selge den?

Kjortler på den tiden hadde i alle fall fasong som en noe trang skjorte slik som vi bruker i våre dager, og den rakk ned til under knærne (selvsagt med hull til hode og armer).

*Kappe (på hebraisk kalt tallit, gresk himation). Dette var et større rektangulært tøyestykke av vevd ull. I de nederste hjørnene var det sydd på en eller flere dusker (hebraisk tzitzit) jf. Matteus 9, 20, der en kvinne berører disse på Jesu kappe for å bli frisk fra blødninger). Kappen ble holdt sammen med et belte (hazor) rundt livet. Vi tar her med for oversiktens skyld at rike romere hadde en indre kappe, kalt pallium og en ytre kappe som de kalte toga. En stola, det var kvinnedrakt.

*Kappen ble brukt som hodeplagg.

*Et firkantet linstykke til å ha rundt halsen som svetteduk og munn- og nese-beskyttelse ved sandflukt (hebraisk sudarin, gresk soudarion, latin sudarium).

*Alle menn hadde et så vakkert bønneskjal som mulig, ifølge Heszer også kalt tallit, med dusker. Når en mann var død, skulle dette iflg. jødisk lov legges over hodet, oppå det heldekkende likkleidet av lin. Ved ulykker skulle tøykluter som var brukt til å tørke opp den døde blod med, legges for seg selv i graven.

*Pengepung (punda).

*Lette sandaler av lær som egentlig bare dekket undersiden av foten, de var bundet fast rundt ankelen fra mellom stortåa og fra kanten av hælen.

Konklusjon

Ut fra alle disse beskrivelsene er det svært nærliggende å trekke følgende konklusjon om Kjortelen eller Tunikaen i Argenteuil:

*Både kjortelens utforming, fargingsmåte og pollen viser at den stammer fra Israel eller i det minste fra Midt-Østen. At den en gang har hatt Israel som oppholdssted, kort eller lenge, anses som bevist.

*Kjortelen er fra omtrentlig Jesu tid.

*Den har vært brukt av en mann som var jødisk.

*Kjortelen har mange felles pollenarter med Likkledet i Torino og med Sudarier i Oviedo, som begge med svært stor sannsynlighet er brukt av Jesus. Begge de to sistnevnte bekrefter hverandre, og det understrekes at begge er benyttet til samme mann og som har fått en jødisk begravelse. (Det er vanskelig å motsi at nå kan vi snakke om *tre* kleder knyttet til Jesus som gjensidig bekrefter hverandre).

*Blodet på kjortelen har samme blodtype AB som på de to ovennevnte kledene.

*Mannen som har hatt kjortelen på seg, har vært utsatt for en voldsom turtur i form av slag og blødd svært over ryggen. Slitasje av skinnet og blodflekkene på disse stedene viser at han siden har båret noe tungt over skuldrene mens han hadde kjortelen på.

*Blodflekkenes plassering og utforming har bemerkelsesverdig likhet med dem på Likkledet i Torino. På grunn av den store identiteten mellom dem, måtte vitenskapsfolkene trekke den slutning at de to (og dermed også Sudariet i Oviedo) stammet fra samme mann.

*Professor Gérard Lucotte, den verdensberømte genetikeren som en av dem som stod i spissen for de omfattende og langvarige vitenskapelige undersøkelsene, forteller at han gikk til arbeidet med kjortelen helt uten forutinntatte meninger. Han mistet sin kristne tro som 16-åring, sier han. Men, føyer han til:

“Alle disse resultatene antyder sterkt at Tunikaen i Argenteuil er et autentisk plagg som en gang har vært båret av Kristus.”

LITTERATUR:

A.C. Bouquet: *Daglig liv på Jesu tid* (1954; side 64ff.).

Lloyd C. Douglas: *The Robe* [= Kappen] (1942; norsk oversettelse: *Men jeg så ham dø* (roman; 1947; 467 sider).

Miriam Feinberg-Vamosh: *Daglig liv på Jesu tid* (u.å.)

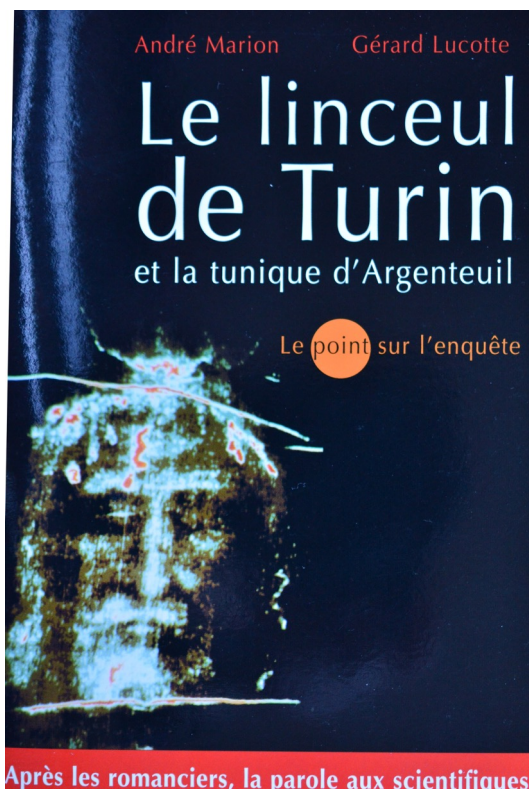
Gazegorz Górny & Janusz Rosikon: *Witnesses To Mystery. Investigations into Christ`s relics* (2012; side 166-193).

Catherine Hezser (ed.): *The Oxford Handbook of Jewish Daily Life In Roman Palestine* (2010; om klær side 367-378, i alt 687 sider).

André Marion & Gérard Lucotte: *Le linceul de Turin et la tunique d'Argenteuil: Le point sur l'enquête* (= Likkledet i Torino og tunikaen i Argenteuil: Hovedpunkter i en vitenskapelig undersøkelse; 2006; 329 sider).

Daniel-Rops: *Daglig liv i Palestina på Jesu tid* (1969; side 127ff.).

<http://aleteia.org/2015/10/12/tunic-of-argenteuil-seamless-garment-to-be-displayed-in-2016/>

Boka av Marion & Lucotte:
”Likkledet i Torino og kjortelen i Argenteuil. Resultater av en undersøkelse. Etter romanforfatterne, uttalelse fra vitenskapsmenn” (fransk; 2006)